

2

Свајанутра клесана лица постају мање или више порушена. Живот и рад су хазардна игра и рубитци, епохе и катастрофе. Било да се човек игра са животом, било да се живот игра са човеком, пуцају и кидају се мисли и осећања, живци, кожа и месо, па и кости, стварају се углови, зарезотине, чворови, ожиљци. Па ипак, порушено лице је лик знања и искуства, ^{лик} плодовитости. У још нешто: лик унутрашњег живота. Ко има унутрашњи живот, тај има лик измучен, исписан, истрзан, такав и недрукчији. Јасе топографија видела на Ракићевом лицу нарочито кад ћути, и кад свира. Два су детаља била позната о Ракићу: воли да ћути, ^и тим да при том није сигурно да слуша оне који око њега говоре. И не воли да пише, не одговара никада на писма. Ракић писац вероватно је из своје музикалне природе мрзио пи-

сање. Познато је музичари
сање. Познато је, било је музичара који су беснели кад је требало слова испи-
сивати. Бетховен је мрљао неке знаке по писмима, скраћивао ^{речи на непотпун начин,} касатио ортографију
своје рођено презиме писао стенографски, са два три слова. Ракић, наравно, није
на линији Бетховеновој, и он је своје презиме писао врло карактеристично и ле-
по, али и то ретко. Ћутање му је било двојако: кад ћути за клавиром, ћути зане-
сен и отсутан, кад ћути у друштву, одмара се помало малициозно, то јест, или не
слуша шта се говори око њега, или слуша са неким својим пикантним унутрашњим ко-
ментаром. Видите како му по лицу севкају ~~неке~~ мале иритације на осмех, на пи-
тање, на ^{кратко али ипак} великодушно ~~сипање~~ ликвидирање. Знао је Ракић, наравно, и за ћутање
~~оно~~ треће, ћутање ни за клавиром ни у друштву: ћутање у унутрашњем животу у чу-
десном животу у којем влада васеленски језик знања и разумевања без речи. ^{Тржи} ~~Ни-~~
тагорејци ^и (су поставили) петогодишње ћутање. Ванредни немачки јесник Хелдерлин,
воше Грк но Немац, метнуо је своје Хипериону у уста речи: "Говор је сувишан".

Ракић, такав какав, привиђа нам се као силуэта. Не мислимо тиме рећи као на брзу руку изведен цртеж, него као портре особите врсте ^{сти} на којем је личност истовремено и присутна и отсутна. Силуету прострујава ваздух и светлост, и цртеж се час истиче, час расплићава. Ено Ракића на вратима, ено ^{једна}фина силуэта. ~~Рад~~ мршав, суптилан господин, са ^оделом некако неважним које сам мало тамније извлачи контуре. Господин тај није сувише љубазан, није нарочито достојанствен, није човек сликовитих гестова, није, знамо већ, ни човек елоквенције. Речју, човек без перипетија. Гологлав, руке празне, цепови приљубљени уз тело, под мишком не носи своју збирку песама. Скулптор би се доста напатио

један ухватили у грешци, или му открили једну ману или несимпатичну страну, зашто бисмо га увек видели са тим недостатком? Нападач је, ^{закључује,} очекивао ефект опште веселости — наше друштво се радо весели над ваљаним изудараним — а није очекивао издвојено мишљење. ^{По себи се разликује,} ~~Нападач~~ није се збунио, појачао је калибар удараца: такав је и такав, и још и такав. Ракић тада поново диже главу, али без речи. Само му у очима просветлуца иронија на фарисејство: хвала ти Боже, што ја нисам као онај други. ^{изјасније} Над друштвом се ^{разведри} спасоше душе и нападач и нападнути.

^{тип} Ракић је имао ^{унутрашњи живот}. Нема га сваки песник, а ~~камо ли сваки човек~~. Унутрашњи живот, то је она драгоцену ~~рама~~ ^{мисли један свет, и у том свету} скривена егзистенција којом је човек јачи и виши од свега у спољашњој ~~егзистенцији~~ ^{ен} ~~социјалној~~ ^{ствоти}. Апсолутно од свега. Јачи и виши и од свог уметничког дела. Уметничко дело, избачено у свет, начини човека зависним од множине ствари и околности, унутрашњи живот ~~он~~ једини даје човеку потпуну самосталност, пружа му у свима животним приликама ^{Унутрашњи живот је веома велика самосталност!} ~~довољност~~ ^{у њему самоме}. ~~Људи често~~ ^{Људи често} записују за Ракићеву ~~једну~~ ^{једину} збирку/пе-сама. ~~Људима~~ ^{Људима} за вољу је јаки и супериорни Ракић отштампао: ~~за сва времена~~ ^{за сва времена} да је ~~је~~ ^{је} много обећавао а мало дао. Он сам у своме унутрашњем животу, знао је јасно, ^{његова} чврсто, без колебања да је ~~једна књига~~ ^{једна књига} много и доста. Песник је са својом поезијом изишао у спољашњи свет и ~~онад~~ ^{онад} онда се вратио у унутрашњи ~~свој~~ ^{свој} живот. Исписати своју поезију и не ~~се~~ ^{се} исписати је то су само у спољашњем свету две супротне појаве, два феномена ~~који се потиру~~ ^{разлика}. У унутрашњем животу ~~човека~~ ^{човека} то ~~двеје~~ ^{двеје} не значи ~~искључености~~ ^{искључености}. У уметнику уметнички ритам ~~може само смрт~~ ^{само смрт може} зауставити. Мисао уметникова је пластична и кад се не изрекче. Из истог извора потичу код песника и говор и ћутање, и исту садржину имају и говор и ћутање. Поет поезију не може ни сакрити ни успавати. ~~Она зрачи из песника~~ ^{Она зрачи из песника}. Питагорејци су имали право: у песнику пева, у мислиоцу мисли, а напољу може стојати ћутање петогодишње, или двадесетогодишње, или и доживотно, као код толиких писаца који су били и остали писци једне књиге. Хелдерлинова танка свешчица фрагмената такође је ~~много~~ ^{много} и доста. Читалац никада нема уздах: зашто Хелдерлин није више писао. И код Ракића, извештачено се ~~понава~~ ^{понава}: штета што није више урадио. ~~А~~ ^А нико не узима да проучи: да ли се у датом случају ради о ~~прекиду~~ ^{прекиду} ~~не~~ ^{не} прекиду нечега што је и било само фрагментарно или се ради о ~~довршењу~~ ^{довршењу} нечега заокруженог и потпуног. ~~А~~ ^А баш да се и утврде знаци недовршености, нису то увек знаци капитулације. Торзо од руке великог скулптора једнако расте и довршава се. Два три ^{целу} крпа записа Леонарда да Винчија чине ~~живу~~ ^{живу} теорију. Паскал није довршио, није извео чудесну своју синтезу срца и ума, геометрије и религије, али се учење ~~и~~

разума и мистиџа срца сами даје синтетичу и нико није читао Паскала без тог искуства. Једном речју људи наврло разне начине и побеђују и капитулирају.

Не збука разговора

Највиша је победа и највиши дар од Бога унутрашњи

живот. *Дни* људи који имају унутрашњи живот или који су се родили тако да ће га имати, осете једнога дана скепсу не сиву него светлу скепсу према свему што је појава и садржина спољашњег света. Скепса је светла зато што човек задржи и љубав за спољашњи свет и разумевање спољашњег света, али га *не* цени и мери из света у којем је самосталнији, моћнији, *у свом животу је васеленски раст* једног вишег самосталнијег *и срећнији*. Ако има среће за човека она је само у унутрашњем животу. *Унутрашња моћ* ~~за срећу треба моћи заборавити свој успех своју чувеност своју славу сво у спољашњем свету. Другим речма треба напусти~~ *тешкоћа, независност, са којом од свих зависности* ~~ти а у унутрашњем животу они се заборављају лако и потпуно.~~ У унутрашњем животу нема таштина и нема зависти. Нема, јер тамо настаје други раст личности, *и уметним* друго стање душе, тамо песник није највиша тачка, тамо ~~такозвани~~ велики човек спољашњег живота није ватрна жеља. ~~Често ли загледали у Милана Ракића? Јесте ли наслутили његов унутрашњи живот?~~ Милан Ракић, можда једини у нас са обе победе, није имао ни таштина ни зависти. *У* није га то стајало никаквих криза, никаквих борби, никаквих резигнација. Унутрашњи живот, кад се једареф стиче, *У* победа је пре сваког искушења стална је победа. *У* једну олакшицу је имао Милан Ракић за стицање унутрашњег живота, која није свакоме дана: то је његова музикална природа, можда јачи део његовог бића него песништво. *У* Ракићу, чини нам се музикализовала се полако сва творачка машта, и он је престао говорити, престао волети пидана и штампана слова, музика је тајанствена и силна. По Ракића песника можда и *судбински одлучан* ~~фатална у смислу судбоносна судбински одлучна~~. Ко се у музику и њено симболисање усели, тај постане скептик према сваком уметничком изразу а нарочито према речи. Реч говор човечји створен је додуше од музичких елемената елемената, али је реч и по звуку и по ритму сиромашнија рођака музике. *У* ~~Брло човечје~~ је диван инструмент док човек пева, али није више то кад стане говорити. Музикализовање песника, то је Ракићев случај, можда *рецидив* и Ракићева судбина. Добра судбина. Јер сва музичност Ракићева ушла је и у његову поезију а унутрашњем животу Ракићеву музикалност је дада осигурала је судбина. Полако полако ~~Ракић~~ *Ракић* је као питагорејац почео да спаја музику и поезију уједно. Све мање је писао, све више свирао. У музици је нашао непогрешну ритмичност и најчистији израз, и није одолео музици према речи. Преобразио се. Преображења су цене за раст личности. Велика је порасла Ракићева личност и увек расте. На ипак, име његово, изговорите га само, не да је